

**ANALIZA CADRULUI NORMATIV-JURIDIC DE COLABORARE
SOCIOECONOMICĂ DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA
PE PERIOADA 1990-2010**

Lucia CASTRAVEȚ

Catedra Finanțe și Bănci

Republic of Moldova as an independent state, appeared on the world map in 1991, following the collapse of communism and the disintegration of the USSR. What we call today the RM is not only a piece of history of Moldova, which was formed as a centralized state in the 14th century. In early 1990, Moldova was among the leaders of reforms in the CIS countries. A national currency was introduced, and prices were gradually liberalized trade, there were launched mass privatization and financial sector reform until 1990, so economic relations, just like any other, in Moldova and the rest were performed (to RM) by the ex-union structures, as well as other relations with various countries. Thus, we can say that the direct relationship (own) did not exist even with the neighboring Romania. There was an explanation: political reasons. In the ex-USSR there was no monopoly on all foreign relations.

În zilele noastre, orice strategie de creștere economică este neviabilă dacă în structurile sale de pornire nu cuprinde următoarele două entități statale:

- Nici o economie națională nu se poate dezvolta durabil decât ca o economie deschisă tot mai larg spre exterior;
- Organizarea acestei deschideri are loc pretutindeni sub anumite forme de integrare, concepute pe plan regional, continental sau chiar mondial.

Republica Moldova, ca stat independent, a apărut pe harta lumii în anul 1991, în urma prăbușirii comunismului și dezintegrării URSS. Ceea ce numim astăzi Republica Moldova nu este decât o părticică din acea Moldovă istorică ce s-a format ca stat centralizat în secolul XIV. La începutul anilor 1990, Republica Moldova s-a afirmat printre liderii reformelor în țările CSI. A fost introdusă moneda națională, prețurile și comerțul au fost gradual liberalizate, au fost lansate procesul de privatizare în masă și reforma sectorului financiar ș.a.m.d. Până la 1990 relațiile economice, la fel ca și oricare altele, dintre Republica Moldova și restul lumii erau efectuate (pentru Republica Moldova) de către structurile foste unionale, la fel ca și alte relații cu diverse state. Astfel, putem afirma că relații directe (proprii) nu existau nici chiar cu „vecina” Românie. Explicația era una: motivele politice. În ex-URSS exista monopolul asupra tuturor relațiilor externe.

România și Republica Moldova nu sunt doar state independente și vecine, ci, totodată, și țări frățești care „au ieșit din aceeași urnă genetică” și au făcut parte din aceeași vatră strămoșească. Cu toate acestea, chiar și după declararea independenței, deși oficial devenită liberă/suverană, țara noastră a continuat să depindă în mare măsură de politica economică a Rusiei, aliniindu-se cu pași confienți/ încrezători la o construcție politico-geografică și economică lipsită de perspectivă – CSI. România însă, imediat după evenimentele din anul 1989, a pornit de o manieră explicită pe drumul tranziției spre economia de piață și al integrării europene alături de alte țări central și est-europene, ca: Bulgaria, Cehia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia, Slovenia și Ungaria, foste parteneri în cadrul blocului comunist, țări încadrate în grupul țărilor cu orientare pro-UE.

Inițiatorii în demararea relațiilor bilaterale între Moldova Sovietică și România a fost partea română, prin semnarea Tratatului sovieto-român din anul 1990. După semnarea acestuia, Guvernul României a decis crearea unui subsecretariat¹ permanent pentru relațiile cu Republica Moldova în cadrul Ministerului de Externe, care avea să urmărească sistematic desfășurarea activității, atât pe linie economică, cât și pe linie științifică, culturală, politică, pe linia relațiilor umane ș.a.m.d. Totodată, a fost formată o comisie mixtă de experți care aveau misiunea să pregătească textele unor acorduri economice bilaterale. Astfel, la 6 august 1991 la

¹ Ulterior, la sfârșitul lunii iunie 1991, acesta s-a transformat în secretariat.

Chișinău au fost semnate: Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României cu privire la colaborarea economică și schimburile comerciale și Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind înființarea Comisiei interguvernamentale de colaborare economică, comercială și tehnico-științifică. Pe parcursul întregii perioade de independență (a.1991-2010) între Republica Moldova și România au fost încheiate acorduri, tratate, convenții, memorandumuri, protocoale de colaborare la nivel de stat și în alte domenii, precum: industrie, comerț, agricultură, justiție, transport, educație și cercetare, tineret și sport, standardizare, metrologie și supraveghere tehnică, turism etc. Prin urmare, dacă e să generalizăm, în anul 1991 au fost semnate 4 documente bilaterale, în 1992 – 12, în 1993 – 10, în 1994 – 4, în 1995 – 8, în 1996 – 6, în 1997 – 12, în 1998 – 3, în 1999 – 6, în 2000 – 9, în 2001 – 10, în 2002 – 1, în 2003 – 3, în 2004 – 4, în 2005 – 8, în 2006 – 5, în 2007 – 1, în 2008 – 1, în noiembrie 2009 – 3 și în primele 5 luni ale anului 2010 – 13 acte de cooperare bilaterală.

Încă de la declararea independenței Republicii Moldova, România a venit în întâmpinarea diverselor solicitări din partea noului stat, oferind un program de asistență concret, sub formă de ajutoare economice, atât nerambursabile, cât și sub forma unor credite în condiții deosebit de avantajoase (pe termen lung, fără dobândă, cu perioadă de grație). Spre exemplu, în bugetul României pe anul 1993 a fost prevăzută suma de 6 mlrd. lei românești ca „fond la dispoziția Guvernului României pentru relațiile cu Republica Moldova”, sumă destinată finanțării unor acțiuni sub formă de ajutoare nerambursabile, cât și pe linia consolidării spațiului spiritual și cultural comun. Cea mai mare parte din acest fond (peste 75%) a fost folosit pentru ajutoare economice, și anume:

- 2,5 mlrd. lei (42%) – pentru livrări urgente de benzină, motorină și uleiuri minerale;
- 1,6 mlrd. lei – pentru livrarea de utilaje necesare montării, la uzina din Fălești, a primei linii de fabricație a țevilor sudate;
- 186 mln. lei – pentru livrarea a 10600 motoare electrice pentru mașini de spălat;
- 350 mln. lei – pentru finanțarea a 60 teme de cercetare, convenită la nivelul Ministerului Cercetării și Tehnologiei, din care 70% au venit unităților de cercetare din Republica Moldova;
- 95 mln. lei – pentru elaborarea studiilor tehnice privind integrarea liniei de cale ferată Ungheni-Chișinău în rețeaua de transport european și pentru începerea studiilor tehnice privind reconstrucția liniei existente Cahul-Basarabeasca.

În anul 1994, o mare parte din ajutorul nerambursabil acordat, de 1 mlrd. lei, a fost folosită pentru ajutoare economice, inclusiv pentru înlăturarea urmărilor inundațiilor din luna august a aceluși an. Pentru anul 1995 s-a alocat un „fond la dispoziția Guvernului României pentru relațiile cu Republica Moldova”, de 4 mlrd. lei, utilizat în special pentru ajutoare economice pe linia Ministerului Industriei și Ministerului Culturii. În anul 1996 „fondul la dispoziția Guvernului” a fost stabilit prin HG 646/06.08.1996, la nivel de 4,6 mlrd. lei, din care 1,8 mlrd. lei pentru finanțarea unor acțiuni de integrare economică între România și Republica Moldova, iar 2,8 mlrd. lei – pentru susținerea financiară a acțiunilor vizând consolidarea spațiului cultural și spiritual comun. Pentru anul 1997, prin HG 402/04.02.1997 s-a alocat, în cadrul aceluși „fond” pentru relațiile cu Republica Moldova, 5 mlrd. lei pentru finanțarea unor acțiuni de integrare economică și culturală între cele două state. Această sumă a fost utilizată pentru deschiderea unei filiale a Centrului Român de Comerț Exterior² la Chișinău; pentru finanțarea lucrărilor de proiectare și construcție a LEA de 110 kV Fălcu-Cantemir; pentru acoperirea cheltuielilor legate de proiectele executate de SC TEPRO-Iași pentru construirea primei linii de țevi sudate de la Fălești (RM). Pentru anii 1998, 1999 și 2000 Ministerului Industriei și Comerțului al Republicii Moldova i-au fost alocate cca 4,6 mlrd. lei în scopul continuării acțiunilor de colaborare, începute în anii precedenți. În perioada ce a urmat până în anul 2007, forma în care Guvernul României a oferit ajutor de dezvoltare Republicii Moldova a fost prin cooperare culturală. Sumele erau

² La mijlocul anilor 1990, în plin efort de relansare economică, autoritățile României au considerat promovarea produselor și serviciilor românești pe piețele externe o prioritate în cadrul Strategiei naționale de dezvoltare a relațiilor economice internaționale. În acest context, în anul 1995 a fost înființat, pentru prima oară, un organism guvernamental de promovare a comerțului sub denumirea de Centrul Român de Comerț Exterior (CRCE), instituție reorganizată sub titulatura Centrul Român pentru Promovarea Comerțului (CRPC). CRPC este o instituție publică de interes național, al cărei obiect principal de activitate îl reprezintă promovarea exporturilor, prezentarea potențialului economic, cercetarea de piață internă și internațională și publicistică în domeniul comerțului interior și exterior, facilitarea comerțului, în conformitate cu orientările Guvernului României privind dezvoltarea relațiilor economice.

gestionate de Departamentul pentru Relații cu Românii de Pretutindeni și de Institutul Cultural Român; proiectele erau din zona cultural-educățională, în general de mică amploare.

Concomitent, după cum s-a menționat, România a mai acordat ajutoare economice Republicii Moldova și sub forma unor credite în condiții avantajoase. Astfel, prin Hotărârea de Guvern al României, nr.681/1991, s-a acordat un credit tehnic, nepurtător de dobândă, de 200 mln. lei, pentru livrarea de echipamente și produse logistică, în contrapartidă cu produse din Republica Moldova, care au fost scutite de taxe vamale, precum și de impozitul pe circulația mărfurilor. Urmare a înțelegerii la nivelul primilor miniștri, din 29.08.1991, în baza HG 777/1991, Guvernul României a mai acordat un credit de 2 mlrd. lei, nepurtător de dobândă, pentru livrări urgente în Republica Moldova de bunuri de consum. La solicitarea Guvernului Republicii Moldova, prin HG 320/1992 acest credit a fost majorat cu 10% în vederea livrării de urgență în Republica Moldova a unor medicamente de uz uman. Pe baza acestui credit, societățile comerciale românești au livrat în acești ani (1991-1992) confecții, tricotaje, încălțăminte și medicamente în echivalentul sumei de 10,1 mln. dol. SUA. Rambursarea creditului dat urma să se efectueze prin livrări de mărfuri din țara noastră în decurs de un an, ceea ce nu s-a întâmplat. Înțelegând dificultățile pe care le-a întâmpinat Republica Moldova în rambursarea acestui credit, prin Acordul încheiat între guvernele acestor state la 30.01.1993, partea nerambursată, în echivalentul a 4,3 mln. dol. SUA, s-a transformat în credit pe termen lung (8 ani cu perioadă de grație de 2 ani), nepurtător de dobândă. Conform Acordului, rambursarea urma să se efectueze prin livrări de mărfuri și prestări de servicii începând cu 30.01.1995. Ulterior, în anul 1996, Parlamentul Republicii Moldova a solicitat reverificarea soldului de 4,3 mln. dol. SUA, invocându-se o cotă mai redusă a datoriei restante către România. De asemenea, s-a solicitat ca raportarea cuantumului datoriei Republicii Moldova să se facă la suma de 2 mlrd. lei, fără a se ține cont de procesul de schimbare a cursului valutar leu / dolar în perioada 1991-1996. Pentru soluționarea problemei pe cale amiabilă, în anul 1997 a fost semnat, la București, un protocol între părți, prin care se propune diminuarea soldului de 4,3 mln. dol. SUA cu suma de 880 mii dol. SUA, stabilindu-se soldul final la 3,42 mln. dolari. În baza acestui mecanism, în anul 2002 soldul de 3,42 mln. dolari a fost lichidat. Urmare a unui alt Acord încheiat între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, din 30.09.1993, partea română a acordat un credit pe termen lung (8 ani, cu perioadă de grație de 2 ani), nepurtător de dobândă, în valoare de 20 mlrd. lei românești pentru livrarea de combustibili în țara noastră. Împrumutul a fost aprobat prin Legea 60/1993 [1], finanțându-se livrarea în Republica Moldova a 31,4 mii tone benzină, 52,1 mii tone motorină și 500 tone uleiuri minerale. Conform Legii 5/1994 [2], o parte din credit s-a folosit pentru livrări de medicamente (5,1 mlrd. lei), solicitate de guvernul Republicii Moldova. Tot la cererea guvernului moldovean s-a convenit ca cea mai mare parte din suma nefolosită din creditul acordat (2,5 mlrd. lei) să fie destinată finanțării livrării unei centrale telefonice realizate în România în cooperare cu firma „Alcatel”, pentru a înlocui centrala de la Hâncești, distrusă în urma unui incendiu. În octombrie 1995 centrala a intrat în funcțiune. În cadrul sumei rămase neutilizată (357 mln. lei) s-au livrat spre Republica Moldova în decursul anului 1997 sulfat de aluminiu pentru purificarea apei potabile și medicamente. În iulie 1999, miniștrii finanțelor ai ambelor state au convenit la un grafic de reeșalonare a rambursării creditului, în baza căruia la 17.01.2000 a fost semnat, la București, un Addendum la Acordul guvernamental menționat din a. 1993. Tot în acest scop, la 24.07.2002 a fost semnat un alt Addendum la același Acord referitor la împrumutul pe termen lung în valoare de 20 mlrd. lei. Ulterior, pe parcursul anului 2004, în urma unor negocieri purtate cu creditorul român, s-a reușit restructurarea datoriei în cauză. Astfel, datoria în sumă de 9,4 mln. dolari SUA a fost reeșalonată pe o perioadă de 14 ani, inclusiv perioada de grație – 8 ani [3]. În acest sens, conform datelor Ministerului de Finanțe al Republicii Moldova, în anul 2009 Republica Moldova rămâne a fi debitoare guvernului român cu 9,4 mln. dolari SUA.

De altfel, România a fost și rămâne a fi principalul susținător al Republicii Moldova, inclusiv în ceea ce privește integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Odata cu aderarea la UE, România a devenit țară donoare de asistență oficială pentru dezvoltare. Astfel, la 27 aprilie 2010 partea română revine cu un nou tratat, semnând cu guvernul țării noastre Acordul privind acordarea a 100 milioane euro Republicii Moldova, sprijin financiar nerambursabil derulabil în patru ani (între a. 2010 și 2013), destinat proiectelor de infrastructură în educație și proiectelor de importanță locală. Prin urmare, prima tranșă de 25 milioane de euro, din asistența financiară nerambursabilă de 100 mln. euro, statul român a anunțat că o va aloca pentru reconstrucția caselor afectate de inundațiile din vara a. 2010 din satele Cotul Morii, Nemțeni, Obileni și Sărăteni din raionul Hâncești. Ajutorul include materialele necesare pentru reconstrucția a 750 de case de locuit. Valoarea totală a

lotului de materiale de construcție pentru sinistrați se ridică la 11 milioane euro. Totodată, partea română a trimis și produse alimentare pentru cei afectați de pe urma inundațiilor (nu numai din raionul Hâncești).

Suplimentar la acordurile semnate în domeniul asistenței financiare, tot din anul 1990 între Republica Moldova și România au fost stabilite relații de colaborare și în domeniul educației. Cadru legislativ pentru promovarea acestor relații a servit, inițial, Protocolul de colaborare directă între Ministerul Învățământului și Științei al României și Ministerul Științei și Învățământului al R.S.S. Moldovenești, semnat la 7 august 1990, la București, și, ulterior, Protocolul de aplicare a Înțelegerii de colaborare între Ministerul Învățământului și Științei al României și Ministerul Științei și Învățământului al Republicii Moldova, semnat la București, la 27 iunie 1991. Ulterior, la 19 mai 1992, între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României au fost semnate, la Chișinău, Acordul de bază privind colaborarea în domeniile științei, învățământului și culturii, care a intrat în vigoare la 27 decembrie 1993, și Convenția între Ministerul Culturii și Cultelor al Republicii Moldova și Ministerul Culturii și Cultelor al României, în vigoare din ziua semnării. Acțiunile și Protocoalele de cooperare pentru fiecare an au fost revăzute / precizate și completate anual. Acordul de bază menționat reprezintă un Acord-cadru, care stabilește direcțiile de colaborare și cooperare în domeniile: știință, învățământ, cultură, sport, turism și în alte sectoare de activitate care au tangență cu acestea. În baza acestuia, au fost semnate o serie de alte acorduri, protocoale și convenții, care prevedeau nemijlocit modul de colaborare bilaterală. Așadar, în temeiul acestui Acord, pe parcursul anilor 1992-2001 ministerele educației din cele două state au semnat protocoale de colaborare, care concretizau activitățile ce urmau a fi realizate pentru anii de învățământ / de studii. Activitățile de bază realizate în cadrul protocoalelor de colaborare includeau: acordarea de burse, cursuri de perfecționare pentru cadre didactice, donații de carte, locuri gratuite în taberele de vară pentru copii sau taberele de pregătire pentru olimpiade în perioada vacanțelor, organizarea concursurilor și a olimpiadelor elevilor la obiectele/disciplinele de studii, organizarea competițiilor sportive, realizarea în comun a cercetărilor științifice, stabilirea relațiilor de cooperare între instituții de învățământ de toate nivelurile, organizarea și petrecerea conferințelor științifice în diverse domenii, pregătirea cadrelor științifice de înaltă calificare (a doctorilor în știință), elaborarea și publicarea în comun a lucrărilor științifice etc.

Părțile acordau reciproc burse pentru studii complete liceale, universitare și de doctorat. Partea română oferea tinerilor moldoveni anual în medie câte 1000 burse pentru învățământul liceal, câte 1000 burse pentru învățământul superior și 100 burse pentru studii de doctorat (Tab.1).

Tabelul 1

Locuri alocate tinerilor din Republica Moldova pentru studii în învățământul preuniversitar și universitar în instituțiile din România, perioada 1999-2010

Anul de învățământ/ studii	Locuri pentru studii de masterat și doctorat		Locuri pentru studii universitare de licență		Locuri pentru studii preuniversitare		În total locuri univ. și preuniv.
	cu bursă	fără bursă	cu bursă	fără bursă	cu bursă	fără bursă	
1999/2000 ³	305	-	1000	-	850	-	2155
2001/2002 ⁴	150	-	780	50	850	-	1830
2005/2006 ⁵	150	-	1000	-	850	-	2300
2006/2007	150	75	1000	50	850	150	2275
2007/2008	150	75	1000	50	850	150	2275
2008/2009	184	108	1000	50	850	150	2342
2009/2010 ⁶	163	250	1000	100	800	150	2463

Sursa: elaborat de autor în baza ME⁷ al RM, MECTS⁸ al României, 2010.

³ Plus 1600 de luni-bursă pentru stagii de specializare cu durata de la o lună la 9 luni.

⁴ Suplimentar la locurile pentru studii partea română a oferit: 500 de luni-bursă pentru stagii de perfecționarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar; 500 de luni-bursă stagii de specializare-perfecționare pentru cadrele didactice din învățământul universitar; 500 de luni-bursă pentru practica de producție și de cercetare în România a studenților din Republica Moldova.

⁵ La acestea, se adaugă 275 locuri de studii cu scutire de taxe școlare și fără bursă.

⁶ Numărul de locuri la masterat și doctorat indicat pe linia anului 2009/2010 reprezintă numărul locurilor alocate la nivel global pentru toți etnicii români, unde se includ și cei din Republica Moldova.

De menționat, că din anul academic 2002-2003 până în anul 2010, Republica Moldova nu a mai semnat protocoale de colaborare în domeniul educației cu România. În condițiile în care, începând cu anul 2002, Părțile nu au mai semnat (din cauza nedorinței părții moldovenești) Protocoale de colaborare, România a continuat să acorde, în mod unilateral, burse, cu finanțare de la buget, tinerilor din Republica Moldova. Totodată, în instituțiile de învățământ din Republica Moldova studiază cetățeni români, care sunt înmatriculați în bază de contract, conform solicitărilor individuale, preponderent la studii cu frecvență redusă. Cei mai mulți dintre cetățenii români solicită studii superioare, ciclul II masterat și studii postuniversitare de doctorat. Este de remarcat faptul că, începând cu anul 1994 până în 2001, pe teritoriul Republicii Moldova au funcționat 4 filiale ale instituțiilor de învățământ superior din România: în cadrul Universității de Stat din Moldova – extensiunea Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative din București; al Universității „A.Russo” din or. Bălți – Facultatea Limbi Moderne, filială a Universității „Al.I. Cuza” din Iași; al Universității Tehnice a Moldovei – filiala Universității „Gh.Asachi” din Iași, Facultatea Cadastru și Geodezie și Facultatea Inginerie Economică și Energetică Electronică; al Universității de Stat din Cahul – filiala Universității „Dunărea de Jos” din Galați.

Facultăți transfrontaliere și multiculturale au fost create în instituțiile amplasate în cadrul Euroregiunii Dunărea de Jos în baza „Tratatului cu privire la relațiile de bună vecinătate, cooperare între România, Republica Moldova și Ucraina”, a „Protocolului de colaborare trilaterală între guvernele României, Republicii Moldova și Ucrainei”, semnat la Ismail la 4 iulie 1997 și a „Convenției-cadru Europene cu privire la cooperarea transfrontalieră a colectivelor sau autorităților teritoriale”, semnate la Madrid la 21 mai 1980. Începând cu anul universitar 2000/2001, filialele au funcționat în baza „Protocolului de colaborare dintre Ministerul Educației Naționale din România și Ministerul Educației și Științei al Republicii Moldova”, semnat la Chișinău la 11 iunie 2000, prin care s-a aprobat structura și cifrele de școlarizare, confirmate de „Protocolul de colaborare între Ministerul Educației și Cercetării din România și Ministerul Învățământului din Republica Moldova, pentru anul de învățământ 2001-2002”, semnat la București la 5 iulie 2001. Odată cu expirarea termenului de valabilitate a Protocolului pentru anul de studii 2001-2002, a fost sistată și activitatea filialelor instituțiilor de învățământ superior din România (din cadrul universităților Republicii Moldova), studenții fiind transferați în instituțiile de bază ale acestora. În pofida faptului că din 2002 până în 2009 nu au mai fost semnate aceste protocoale de colaborare, instituțiile de învățământ din Republica Moldova au participat activ la: organizarea anuală a sesiunilor științifice internaționale moldo-române; realizarea multiplelor acorduri și protocoale de colaborare interuniversitare, precum și a proiectelor comunitare prin formarea parteneriatelor bi- sau trilaterale cu instituțiile de învățământ din țările Europei Centrale și de Sud-Est, inclusiv din România. Acțiunile respective contribuie la modernizarea programelor de studii, metodologiilor de predare și utilizare a tehnologiilor moderne în instruire, la realizarea cercetărilor științifice în diverse domenii și la susținerea mobilității academice. Cu referință la colaborarea interuniversitară cu instituțiile de învățământ din România, menționăm că asemenea acorduri realizează: Universitatea de Stat din Moldova – 13, Universitatea Tehnică a Moldovei – 9, Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți – 4, Universitatea de Medicină și Farmacie „N.Testemițeanu” – 4, Universitatea Agrară din Moldova – 3, Academia de Studii Economice – 2. Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice, acordate de instituții de învățământ acreditate în Republica Moldova și în România, a fost semnat la Chișinău, la 20 iunie 1998, și a intrat în vigoare din 1 iunie 1999. În acest scop, au fost coordonate și aprobate mai multe programe de acțiuni comune la nivel de ministere și departamente.

La începutul anului 2010, relațiile (în toate domeniile, inclusiv în învățământ) între ambele state tind să se redreseze; se revine treptat la semnarea protocoalelor. În baza Acordului semnat la 27 aprilie 2010, numărul de locuri de studii pentru tinerii din Republica Moldova în instituțiile din România a crescut considerabil. Astfel, în anul de studiu 2010-2011 România a pus la dispoziție 950 burse pentru liceeni, 1100 burse pentru învățământul superior, suplimentând ulterior oferta cu 2800 locuri. Părțile au acceptat, de asemenea, extensiunea Universității din Galați „Dunărea de Jos” la Cahul (în cadru Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu”) și a Universității din Iași „Al.I. Cuza” la Bălți (în cadrul Universității de Stat „Alecu Russo”).

⁷ Ministerul Educației al Republicii Moldova.

⁸ Ministerul Educației, Tineretului și Sportului al României.

Astfel, putem constata că o colaborare constructivă în acest domeniu rămâne a fi la baza dezvoltării sistemului de învățământ al Republicii Moldova, prin: mobilitatea academică și profesională, perfecționarea curriculei universitare și a managementului universitar, realizarea în comun a cercetărilor științifice, perfecționarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și universitar ș.a.m.d. Totodată, ținem să menționăm și să promovăm ideea că drumul spre UE trece, în primul rând, prin educație și pregătire a cadrelor.

La baza relațiilor comerciale moldo-române din perioada 1994-2007 s-a aflat Acordul de Liber Schimb / Acordul de Comerț Liber. Acest Acord a fost semnat pe 15 februarie 1994 la București și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1995. Pe parcursul funcționării a avut un caracter deosebit, manifestându-se ca o reflectare a relațiilor speciale existente între cele două state, constituind elementul fundamental în dezvoltarea relațiilor comerciale ale acestora (în perioada 01.01.1995-30.12.2006). O trăsătură aparte a acestui Acord a constat în faptul că taxele vamale au fost complet abolite de la intrarea lui în vigoare, atât pentru produsele industriale, cât și pentru cele agricole, cu excepția zahărului alb, la care România a aplicat o măsură de salvagardare sub formă de contingent tarifar, în mărime de 14 mii tone anual. Astfel, acest Acord prevedea intensificarea schimburilor comerciale reciproc avantajoase, conducând la crearea unei largi zone de comerț liber și contribuind la procesul de integrare europeană. Acordul a avut ca scop stabilirea regulilor de origine similare cu cele din cadrul Acordului European de asociere a României la Comunitățile Europene, pe această cale vizându-se facilitarea integrării în perspectivă a ambelor state în structurile europene și crearea între aceste două țări a unei zone de liber schimb.

Ca urmare a aderării României la UE, Acordul de Comerț Liber cu Republica Moldova a fost abrogat, ceea ce înseamnă că, începând cu 1 ianuarie 2007, România impune taxe vamale similare celor de pe piața europeană pentru produsele importate din Moldova, aceasta din urmă putând exporta în România numai în cadrul Sistemului Generalizat de Preferințe Vamale. Sistemul SGP+ și tariful vamal la import al UE oferea, astfel, posibilitatea exportării în regim preferențial a circa 9200 de poziții tarifare din 10400 posibile [4]. Relația dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova se bazează pe APC, care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998. Unul dintre obiectivele sale principale este de a promova comerțul și investițiile, precum și relațiile economice armonioase, astfel favorizând dezvoltarea lor economică durabilă. În planul de acțiune din cadrul PEV pentru Republica Moldova, care a fost adoptat în 2005, UE s-a angajat să aibă în vedere posibilitatea acordării unor preferințe comerciale autonome (PCA) suplimentare pentru Moldova, cu condiția ca Moldova să-și îmbunătățească considerabil sistemele de control și de certificare a originii mărfurilor. Începând cu data de 21 ianuarie 2008, UE acordă Republicii Moldova Regim de Preferințe Comerciale Autonome, ceea ce permite în continuare accesul liber al mărfurilor autohtone pe piața europeană a produselor originare din Moldova. Așadar, putem considera că exportul de mărfuri din Republica Moldova în România beneficiază în continuare de un tratament preferențial, suferind unele schimbări neesențiale, în materie de certificare a originii. Obținerea Preferințelor Comerciale Autonome este de importanță majoră pentru țara noastră și creează o previzibilitate, stabilitate și continuitate a relațiilor comercial-economice externe. Acest fapt a impulsionat transformarea Uniunii Europene, inclusiv a României, în partenerul comercial principal pentru Republica Moldova, peste 50% din exporturile moldovenești având destinație comunitară. Volumul schimburilor comerciale moldo-române a crescut de la 164,8 mln. USD în 1992 la 926,6 mln. USD în 2008. Contrar așteptărilor, aderarea României la UE pare să fi avut un efect net pozitiv pentru relațiile comerciale cu Republica Moldova. În anul 2008 România chiar a devenit cea mai importantă piață de desfacere pentru Republica Moldova, devansând astfel Federația Rusă. Astfel, conform datelor Biroului Național de Statistică, România a obținut statutul de principal partener comercial al Republicii Moldova, deținând cca 14% din comerțul exterior al acesteia în anul respectiv. Astfel, România acordă și din interiorul UE sprijinul necesar pentru liberalizarea comerțului Republicii Moldova cu statele membre ale UE. În același timp, în scopul amplificării relațiilor comerciale moldo-române și extinderii acestora cu statele comunitare, propunem: valorificarea pe deplin a Preferințelor Comerciale Autonome oferite de către Uniunea Europeană și semnarea unui Acord de Liber Schimb cu UE.

Tot din data aderării României la UE și-a încetat valabilitatea alt document din cadrul juridic al relațiilor comercial-economice dintre România și Republica Moldova, și anume: Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova cu privire la colaborarea economică și schimburile comerciale. Noul cadru juridic moldo-român a fost completat / asigurat de Acordul de parteneriat și cooperare între Comunitatea Europeană și statele membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, semnat în 1994 și intrat

în vigoare la data de 1 iulie 1998, de Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova cu privire la cooperarea economică, industrială și tehnico-științifică (care corespunde standardelor europene), semnat la București, la 16 noiembrie 2005, și de o serie de alte acte adiacente.

Republica Moldova beneficiază și de o serie de acorduri internaționale de evitare a dublei impunerii. Convenția între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României pentru evitarea dublei impunerii și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital a fost semnată la 21.02.1995 la Chișinău, în vigoare fiind din 10.04.1996. Conform unei inițiative fiscale a Guvernului Republicii Moldova din 1 ianuarie 2008, pentru persoanele juridice se aplică taxa 0% pentru profitul reinvestit. Implementarea reformei respective este orientată spre stimularea investitorilor de a reinvesti profitul pentru dezvoltarea și extinderea afacerilor. Actualmente, în Republica Moldova există 7 zone economice libere⁹: Zona Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău”; Zona Antreprenoriatului Liber „Tvardița”; Zona Antreprenoriatului Liber „Parcul de Producție „Taraclia”; Zona Antreprenoriatului Liber „Parcul de Producție „Otaci-Business”; Zona Antreprenoriatului Liber „Parcul de Producție „Valcăneș”; Zona Antreprenoriatului Liber „Ungheni-Business” și Zona Economică Liberă „Bălți”¹⁰. Adițional la zonele economice libere menționate, în republică există și două zone industriale libere: Portul Internațional Liber Giurgiulești și Aeroportul Internațional liber „Mărculești”. Portul Internațional Liber Giurgiulești este amplasat pe traseele internaționale de comerț și transport, ce includ: canalul navigabil Rin-Main-Dunăre, care efectuează conexiunea între Marea Neagră, 14 state europene și Marea Nordică; sistemele de cale ferată, precum și rețeaua de transport terestru constituită din drumuri internaționale. Aeroportul Internațional Liber „Mărculești” și-a început activitatea în august 2008. Actualmente acesta se află în stadiul de dezvoltare, fiind deschis pentru efectuarea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii funcționale. Deschiderea Aeroportului în cauză are drept scop accelerarea dezvoltării transporturilor aeriene, a serviciilor aeronautice, a producerii industriale orientate spre export și a activității comerciale externe. Pe teritoriul României există 6 zone libere, însă cu mai mare experiență de dezvoltare față de cele din țara noastră, înființate prin hotărâre de Guvern, în temeiul Legii nr.84/1992 privind regimul juridic al zonelor libere din România. Acestea sunt: Zona Liberă Sulina; Zona Liberă Constanța-Sud și Zona Liberă Basarabi; Zona Liberă Galați; Zona Liberă Braila; Zona Liberă Giurgiu și Zona Liberă Curtici – Arad. Zona Libera Galați, înființată prin HG 190/1994, se situează pe malul stâng al fluviului Dunărea, la mila 80 în zona digului Badalan în partea de est a municipiului Galați, în apropiere de frontiera cu țara noastră și cu Ucraina, aflându-se în legătură directă cu linia ferată largă folosită în țările fostei URSS, are acces direct la piețele Comunității Statelor Independente și are o suprafață de 136,98 ha teren, din care o suprafață portuară de 6,98 ha cuprinzând 3 dane de acostare dotate cu toate instalațiile.

La 15 iunie 1997 a intrat în vigoare Acordul privind promovarea și protecția reciprocă a investițiilor semnat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României (la București, la 14 august 1992) pe un termen de 10 ani și cu posibilitatea de a fi prelungit cu 10 ani. Legislația ambelor state reglementează statutul investițiilor străine, măsurile de stimulare a acestora, precum și garanțiile acordate investitorilor de către Guvern. Atât în Republica Moldova, cât și în România se aplică principiul tratamentului național, astfel încât investitorii străini sunt tratați de legislație în mod egal cu cei locali. Excepția majoră în acest sens aparține legislației moldovenești, conform căreia investitorii străini nu pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor cu destinație agricolă și a celor din fondul silvic pentru a desfășura activitatea de întreprinzător [5]. Această

⁹ Legislația Republicii Moldova privind zonele economice libere include: Legea cu privire la zonele economice libere, nr.440-XV din 27.07.2001; Legea cu privire la Zona Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău”, nr.625-XIII din 03.11.1995; Legea privind Zona Antreprenoriatului Liber „Tvardița”, nr.626-XIII din 03.11.95; Legea privind Zona Antreprenoriatului Liber Parcul de Producție „Valkaneș”, nr.1527 din 19.02.98; Legea privind Zona Antreprenoriatului Liber Parcul de Producție „Taraclia”, nr.1529 din 19.02.98; Legea privind Zona Antreprenoriatului Liber Parcul de Producție „Otaci-Business”, nr.1565 din 26.02.98; Legea privind Zona Economică Liberă „Ungheni-Business”, nr.1295-XV din 25.07.2002; Legea privind Zona Economică Liberă „Bălți”, nr.26 din 04.03.2010.

¹⁰ Zona Economică Liberă „Bălți” a fost înființată în anul 2010 pe teritoriul municipiului Bălți pe un termen de 25 de ani. În componența zonei libere este inclus un teren de 1,5 ha, unde este amplasată compania germană „Draexlmaier” SRL, care produce piese de completare pentru autoturismele BMW și un teren de 10,35 ha pentru dezvoltare. Compania „Draexlmaier”, care este investitor general al zonei libere „Bălți”, dispune de contracte cu companiile BMW, Mercedes-Benz, Audi etc. pentru confecționarea cablajelor. În anul 2010 „Draexlmaier” SRL deja are angajați 1400 de persoane și a investit în dezvoltarea producției circa 3,7 mln. euro. În cadrul primelor proiecte economice, de către rezidenți se planifică a investi cca 20 mln. euro și a crea până la 4 mii locuri de muncă noi, iar volumul vânzărilor producției industriale se estimează la peste 0,5 mldr. lei, dintre care nu mai puțin de 90% urmează a fi exportate.

particularitate nemulțumește mult investitorii (potențiali) interesați de sectorul agricol din Republica Moldova. În România, cadrul juridic general privind măsurile de sprijinire a investițiilor este stipulat în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.85 din 24 iunie 2008. Aceeași Ordonanță stabilește principiile care stau la baza stimulării investițiilor, tipurile de facilități, condițiile de eligibilitate etc. După aderarea la Uniunea Europeană, România beneficiază de asistență financiară din partea UE, fapt ce a permis dezvoltarea unor scheme de ajutor de stat în vederea sprijinirii investițiilor. Astfel, o serie de hotărâri de Guvern stabilesc principiile de alocare a ajutorului de stat pentru investiții mai mari de 30 mln. euro, care creează minimum 300 noi locuri de muncă [6]; pentru investiții realizate în toate sectoarele industriale și în sectorul energetic, cu privire la activități de consum și producere a energiei electrice și termice [7]; pentru întreprinderile mari, care realizează investiții de minimum 100 milioane euro, cu costuri eligibile de peste 50 milioane euro și creează minimum 500 noi locuri de muncă [8]. Pe lângă subvenții, se prevăd și un șir de alte măsuri de sprijinire a investitorilor: excepții sau amânări de la plata taxelor și impozitelor sau reducerea cuantumului acestora; renunțarea la obținerea unor venituri normale de pe urma fondurilor publice (inclusiv acordarea de împrumuturi cu dobânzi preferențiale); participări cu capital ale statului, autorităților publice centrale sau locale, în cazul în care rata profitului acestor investiții este mai mică decât cea normală, anticipată de către un investitor privat; garanții acordate de către autoritățile publice centrale și locale în condiții preferențiale. În Republica Moldova activitatea investitorilor atât străini, cât și locali este reglementată de o singură lege: Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător intrată în vigoare din 2004.¹¹ Adicional, există Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor, adoptată de către Ministerul Economiei și Comerțului pentru perioada 2006-2015.

Spre deosebire de România, în Republica Moldova, în lipsa suportului financiar direct al structurilor europene în vederea atragerii investițiilor, pârghiile stimulatorii ale activității investiționale sunt preponderent de natură fiscală. Astfel, Codul Fiscal prevede o serie de facilități ce țin de cota zero a impozitului pe venit, TVA și accize pentru anumite categorii de investitori. Totuși, odată cu introducerea cotei zero a impozitului pe venitul reinvestit al persoanei juridice din 2008, facilitățile fiscale privind acest tip de impozit și-au pierdut relevanța. Prin urmare, singurele pârghii fiscale utilizate pentru a stimula activitatea investițională au rămas cele ce țin de zonele economice libere. Astfel, mărfurile și serviciile livrate în/din zona economică liberă din/în afara teritoriului vamal al Republicii Moldova, livrate în zona economică liberă din restul teritoriului vamal al Republicii Moldova, precum și cele livrate de rezidenții ZEL unul altuia sunt impozitate la cota zero a TVA și sunt scutite de plata accizelor [9]. Totodată, începând cu 2008, Codul Fiscal prevede dreptul de restituire a TVA la valorile materiale, serviciile procurate ce țin de investiții capitale, cu excepția investițiilor cu destinație locativă și a investițiilor în mijloacele de transport în scopul încurajării investițiilor în afara municipiilor Chișinău și Bălți [10].

Cooperarea în domeniul industriei a funcționat până în anul 1995 în baza Acordului între Ministerul Industriei din România și Ministerul Industriei și Energeticii din Republica Moldova cu privire la colaborarea economică și tehnico-științifică în anii 1991-1995. La 24.04.2000 între ambele state a fost semnată Convenția privind colaborarea între Ministerul Industriei și Energeticii din Republica Moldova și Ministerul Industriei și Comerțului din România. În noiembrie 2004 a fost semnat un Protocol de cooperare dintre cele două ministere menționate, în care sunt stabilite domeniile prioritare de colaborare, acestea fiind: industria ușoară, constructoare de mașini, chimice și farmaceutice, electrotehnică și electronice și fabricarea mobilei. Abia în noiembrie 2005 a fost semnat, la București, Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României cu privire la cooperarea economică, industrială și tehnico-științifică care a intrat în vigoare în luna mai 2006.

Luând în considerare aplicarea de la 1 iulie 2001 a obligativității trecerii frontierei moldo-române în baza pașapoartelor naționale, au fost elaborate și semnate acte normative menite să diminueze efectele negative pe care această măsură putea să le producă asupra fluidizării traficului la punctele de trecere a frontierei. Printre acestea trebuie menționată Înțelegerea între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României din 27.07.2001 cu privire la asistența financiară, acordată Republicii Moldova pentru procurarea pașapoartelor de unele cate-

---

¹¹ În perioada anilor 1992-2004 activitatea investitorilor străini și a întreprinderilor cu investiții străine în Republica Moldova a fost reglementată de Legea Republicii Moldova privind investițiile străine (nr.998-XII din 01.04.92 // Monitorul Oficial, 1992, nr.4), abrogată la 23.04.2004.

gorii de cetățeni ai Republicii Moldova. În baza acestui document, Guvernul României a alocat, în calitate de asistență financiară nerambursabilă, 1 milion de dolari SUA. De la 01 ianuarie 2008 a intrat în vigoare Acordul dintre Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind facilitarea eliberării vizelor. Astfel, România, punând în aplicare toate facilitățile prevăzute de acesta, acordă gratuit viză cetățenilor moldoveni (prin derogare de la art.6, alin.(1), care stipulează o taxă de 35 euro), în cel mai scurt timp (2-5 zile). Cetățenii Uniunii Europene sunt scutiți de obligativitatea vizelor atunci când călătoresc în Republica Moldova pentru o perioadă de până la 90 de zile în decurs de 180 de zile.

În pretextul tendințelor generale pozitive relatate pe parcurs, potențialul relațiilor socioeconomice între Republica Moldova și România nu a fost totuși pe deplin explorat. Aici, cu certitudine, am avea de consemnat că nivelul și calitatea joasă a guvernării și politizarea în sens negativ a relațiilor socioeconomice moldo-române au dus la transformarea acestora în relații deficiente, constituind, pe o bună perioadă de colaborare, o barieră enormă în intensificarea acestor relații între ambele țări. Până în anul 2009 nu a fost posibilă instituirea unui mecanism eficient de transfer către Republica Moldova a practicilor pozitive și a experienței relevante pe care o are România în procesul de integrare europeană. Anul 2009 a fost cel în care tensiunile politice dintre cele două țări au atins apogeul, odată cu introducerea în aprilie același an a regimului de vize pentru cetățenii români și cu declararea ambasadorului român la Chișinău persoana non-grata. Până la urmă, ambele măsuri au fost denunțate / declarate nule de noua guvernare moldoveană ca urmare a alegerilor anticipate din iulie a aceluși an.

Cu toate acestea, în ultima perioadă de timp (sfârșit de 2009 – început de 2010), care, în viziunea noastră, poate fi numită „perioadă de dezgheț economico-politic” al relațiilor moldo-române, câțiva pași importanți au fost făcuți. Acordul privind micul trafic de frontieră încheiat între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, semnat la 13 noiembrie 2009 și intrat în vigoare la 26 februarie 2010, este acum în aplicare. Conform Acordului, cetățenii care locuiesc în mod legal, de cel puțin un an în zona frontierei comune, vor putea să intre și să rămână în zona de frontieră a statului vecin, pe baza permiselor de mic trafic de frontieră și a pașaportului valabil, pentru o perioadă neîntreruptă de trei luni. Localitățile care sunt situate parțial în zona de 30 km și cuprinse între 30 și 50 km de frontieră sunt considerate tot localități din zona de frontieră. Astfel, cetățenii Republicii Moldova, cu domiciliul în 361 localități, beneficiază de facilitățile Acordului cu privire la micul trafic de frontieră adică au obținut dreptul de a trece Prutul fără vize, în baza permiselor eliberate de către consulatele României în Republica Moldova. Trecerea frontierei în regim de mic trafic de către rezidenții din zona de frontieră, se face prin punctele de trecere a frontierei deschise la frontiera dintre cele două țări. Astfel, pe raza județului Botoșani: PTF Rădăuți Prut / Lipcani și PTF Stânca / Costești; pe raza județului Iași: PTF Sculeni / Sculeni și PTF Nicolina / Ungheni (feroviar); pe raza județului Vaslui: PTF Albița/ Leușeni și PTF Falcu / Stoianovca (feroviar); pe raza județului Galați: PTF Oancea / Cahul și PTF Galați / Giurgiulești. Și în acest caz, partea română vine în întâmpinarea persoanelor care doresc să obțină permisul de mic trafic de frontieră, acceptând printre documentele care fac dovada motivului întemeiat, inclusiv, declarațiile pe proprie răspundere. Această declarație olografă se prezintă atunci când solicitantul de permis de mic trafic de frontieră nu posedă un alt document doveditor prin care să justifice motivul temeinic stipulat în Acordul bilateral privind micul trafic de frontieră. Primele permise de mic trafic la frontieră au fost înmânate la 31 martie 2010, la Chișinău, de premierul Republicii Moldova Vlad Filat și cel al României Emil Boc. La o lună de la momentul intrării în vigoare a permiselor de mic trafic de frontieră, Serviciul Grăniceri (SG) a înregistrat peste 4700 de traversări ale hotarului moldo-român în baza acestor acte. Potrivit datelor SG, cel mai solicitat punct de trecere a frontierei moldo-române este Giurgiulești-Galați. Acesta este urmat de punctele Costești-Stânca și Cahul-Oancea. Astfel, populația din sudul țării folosește oportunitatea de a se deplasa în România în baza permiselor de mic trafic de frontieră mult mai intens decât locuitorii din zonele centrale și de nord ale republicii. Luând în considerație faptul că majoritatea localităților situate în zona de 50 km sunt localități rurale, cu un specific agrar pronunțat, putem spune că țăraniii au la dispoziție încă o alternativă unde să-și comercializeze marfa, poate la un preț mai bun și poate în cantități mai mari. De partea cealaltă a frontierei sunt câteva orașe mari – Iași, Galați, Huși, Bârlad, Botoșani, iar pe partea noastră sunt mai mult localități mici, pentru care comerțul de frontieră este chiar o oportunitate. Acordul oferă avantaje în sensul bun al cuvântului: micii întreprinzători din Republica Moldova pot duce în România marfă fără taxe vamale. Cu toată certitudinea putem afirma că Acordul privind micul trafic de frontieră este o șansă oferită de România cetățenilor Republicii Moldova pentru a nu admite diferențierea totală între cei din dreapta și stânga Prutului. Micul comerț de frontieră, angajarea la munci, fie chiar sezoniere, permit „aducerea și construcția” Europei

la noi acasă. Suplimentar, partea română a mai deschis consulate la Bălți și Cahul. După o perioadă de 66 de ani, în care a fost imposibilă circulația pe podul care leagă malurile Prutului între localitățile Rădăuți (județul Botoșani) și Lipcani, la 15 februarie 2010 a fost deschis punctul de trecere a frontierei Lipcani-Rădăuți, care, de altfel, ține, la sigur, să contribuie la îmbunătățirea dezvoltării relațiilor socioeconomice dintre Republica Moldova și România. În acest context, am menționa și despre importanța examinării posibilității de reconstrucție în viitorul apropiat și a celorlalte poduri moldo-române amplasate peste râul Prut. Restabilirea podurilor reprezintă un obiectiv cu importanță strategică pentru Republica Moldova. În scopul aducerii situației de la frontiera de stat a Republicii Moldova cu România în concordanță cu prevederile cadrului legislativ național, precum și cu practicile europene în domeniu, Serviciul Grăniceri în comun cu autoritățile administrației publice locale au lichidat, în luna februarie 2010, instalațiile genistice pe sectorul moldo-român al frontierei de stat, care include: sectoarele pichetelor de grăniceri Stoianovca, Gotești și Cahul (din subordinea Direcției regionale supraveghere și control al frontierei de stat Cahul); instalațiile de pe sectoarele Cotul Morii și Leușeni (Direcția regională Leova); pichetele de grăniceri ale Direcției regionale Ungheni și instalațiile genistice pe sectoarele pichetelor de grăniceri ale Direcției regionale Costești, cu excepția zonei rezervațiilor naturale „Pădurea Domnească” și regiunea barajului hidrotehnic „Costești-Stânca”. Gardul de sârmă ghimpată a fost instalat în anii '50 ai secolului trecut. La hotarul Republicii Moldova cu România se află 11 raioane. În total, sârma ghimpată a fost scoasă de pe o suprafață de 360 de kilometri.

Așadar, acordurile de colaborare dintre Republica Moldova și România ce au contribuit la crearea și perfecționarea cadrului juridic bilateral au reprezentat în întreaga perioadă un suport important pentru intensificarea colaborării bilaterale pe multiple planuri. În același timp, în unele cazuri, semnarea acestor acorduri a fost privită în interiorul țării noastre ca o evoluție de ordin cantitativ, dar nu și calitativ. De aceea, relațiile dintre Republica Moldova și România au avut să evolueze prin diverse etape de dezvoltare.

Referințe:

1. Legea României privind acordarea de către Guvernul României a unui credit Guvernului Republicii Moldova // Monitorul Oficial, 1993, nr.229.
2. Legea României pentru modificarea Legii 60/1993 privind acordarea de către Guvernul României a unui credit Guvernului Republicii Moldova // Monitorul Oficial, 1994, nr.46.
3. Legea Republicii Moldova privind ratificarea Addendum-ului, nr.423-XV din 16 decembrie 2004.
4. Regulamentul (CE) nr.980/2005 de aplicare a unui sistem de preferințe tarifare generalizate.
5. Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător, nr.81-XV din 18 martie 2004, art.22.
6. Hotărârea Guvernului nr.1165 din 26 septembrie 2007 (schema de ajutor de stat I) și Hotărârea Guvernului nr.1680 din 10 decembrie 2008 (schema de ajutor de stat II).
7. Hotărârea de Guvern nr.718 din 14 iulie 2008.
8. Hotărârea de Guvern nr.753 din 2008.
9. Codul Fiscal al Republicii Moldova, art.104, 124.
10. Codul Fiscal al Republicii Moldova, art.101.

Bibliografie:

1. Belli N. Dimensiunea imperativă a integrării economice a Republicii Moldova cu România // Probleme economice (București), 1994, nr.1, p.5.
2. Doncean Acatrinei M. Zona transfrontalieră România-Republica Moldova – partea dreaptă a Prutului. Caracterizare generală. - Iași: PIM, 2002.
3. Dumitrescu I. Relațiile de colaborare economică și tehnico-științifică dintre România și Republica Moldova: prezent și perspective. - În: România și Republica Moldova: un deceniu de colaborare în cercetarea științifică economică. - București: Academia Română, 2001, p. 347.
4. <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=ro>
5. Acordul de Parteneriat și Cooperare între Comunitățile Europene și statele lor membre și Republica Moldova. [On-line] <http://www.mfa.gov.md/img/docs/apc.pdf>
6. Ministerul Educației al Republicii Moldova – www.edu.md
7. Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului - www.edu.ro
8. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova – www.macie.md
9. <http://www.mec.gov.md/node/895>

Prezentat la 08.10.2010